

The Role of Inclusive Education in Providing The Activity of Students with Disabilities

Kobilova Shakhnoza Khudoyshekurovna

Teacher of the Faculty of Pedagogy, Department of Special Pedagogy

Chirchik State Pedagogical University

kabilovashaxnoza4@gmail.com

Abdurakhimova Durdona

Ferangiz Safarova

Bobohonova Madina

Faculty of Pedagogy 3rd Grade Students Chirchik State Pedagogical University

Abstract:

The article covers the issues of organizing inclusive education in the conditions of the innovative cluster of pedagogical education, creating the necessary conditions for children with disabilities in a general educational institution, preventing discriminatory problems, and determining the social and psychological environment.

Keywords: pedagogical, inclusive, disabled student, education and training, model, cluster, activity, quality, efficiency, perspective, pedagogical process.

IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR FAOLLIGINI TA'MINLASHDA INKLYUZIV TA'LIMNING O'RNI

Kobilova Shaxnoza Xudoyshekurovna

Pedagogika fakulteti, Maxsus pedagogika kafedrasida o'qituvchisi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

kabilovashaxnoza4@gmail.com

Abduraximova Durdona

Safarova Ferangiz

Boboxonova Madina

Pedagogika fakulteti 3-bosqich talabalari

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya:

Maqolada pedagogik ta'lim innovatsion klasteri sharoitida inklyuziv ta'limni tashkil etish, imkoniyati cheklangan bolalar uchun umumiy ta'lim muassasasida zaruriy shart-sharoitni yuzaga chiqarish, diskriminatsion muammolarni oldini olish, ijtimoiy psixologik muhitni qaror toptirish masalalari yoritilgan.

Kalit soʻzlar: pedagogik, inklyuziv, imkoniyati cheklangan oʻquvchi, taʼlim va tarbiya, model, klaster, faoliyat, sifat, samaradorlik, istiqbol, pedagogik jarayon.

Аннотация:

В статье рассматриваются вопросы организации инклюзивного образования в условиях инновационного кластера педагогического образования, создания необходимых условий для детей с ограниченными возможностями здоровья в общеобразовательном учреждении, предотвращения дискриминационных проблем, определения социально-психологической среды.

Ключевые слова: педагогический, инклюзивный, студент-инвалид, образование и обучение, модель, кластер, деятельность, качество, эффективность, перспектива, педагогический процесс.

Inklyuziv taʼlim mazmun-mohiyati va maqsad –vositalariga koʻra alohida ehtiyojli bolalarni istiqbolli hayoti uchun alohida ahamiyatga ega. Inklyuziv taʼlim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalarga, taʼlim va tarbiya berish natijasida oʻz tengdoshlari bilan doʻstona munosabatlarni shakllantirib sotsializatsiya jarayoni taʼminlanadi.

Inklyuziv taʼlimni Oʻzbekiston Respublikasi xalq taʼlimi tizimiga kiritilishining ahamiyatli tomoni shundaki, maxsus taʼlim muassasalari ikkilamchi shart-sharoitlar mavjud boʻlmagan hollarda ham imkoniyati cheklangan bolalarni taʼlimga jalb etish imkonini yuzaga chiqaradi. Oʻzbekistonda imkoniyati cheklangan bolalar uchun jadal rivojlanayotgan va takomillashtirilayotgan umumiy taʼlim tizimi keyingi kasbiy taʼlim uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi, bu anʼanaviy ravishda ularni umrbod taʼlim tizimining muhim tarkibiy qismi sifatida talqin etiladi. Shuningdek, istiqbolda kasbiy faoliyatni tanlash, kelajakda ishga joylashish imkoniyatlarini sezilarli darajada oshirishda, hamda jamiyatni barcha sohalarida toʻliq va adekvat ijtimoiy faolligini taʼminlaydi.

Bu borada sharq va gʻarb mutafakkurlari asarlarida jamiyatdagi tenglik va uni amalga oshirish xususida ilgʻor gʻoyalarni ilgari surgan. Alohida ehtiyojli bolalarni umumtaʼlim muassasalarida taʼlim-tarbiya olishlarini qoʻllab-quvvatlagan holda bir qator pedagogik taklif va tavsiyalarni berilgan. Alohida ehtiyojli bolalar inklyuziv taʼlimi borasi olib borilgan ilmiy-pedagogik tadqiqot maxsus ehtiyojli bolalarga umumtaʼlim muassasalarida taʼlim tarbiya berish tizimi va mazmuni jahon miqyosida eʼtirof etilgan boʻlib halqaro meʼyoriy hujjatlar mustahkam huquqiy asosni tashkil etgan. Jahon miqyosida koʻplab davlatlarda inklyuziv taʼlimni tashkil etish borasida koʻplab yutuqlarga erishilgan. Inklyuziv taʼlim tizimida oʻquv tarbiya jarayonining tashkil etishi.

Koʻrishda nuqsoni boʻlgan bolalar inklyuziv taʼlimida dars jarayonini moslashtirish. Eshitishda nuqsoni boʻlgan bolalar inklyuziv taʼlimida dars jarayonini moslashtirish. Tayanch harakat aʼzolarida muammolari boʻlgan bolalar inklyuziv taʼlimida dars jarayonini moslashtirish. Yengil darajadagi akliy rivojlanishida muammosi boʻlgan bolalar inklyuziv taʼlimida dars jarayonini moslashtirish.

Albatta bu jarayon, inklyuziv ta'limda pedagogik ta'lim innovatsion klasterini taqozo etishi va uning asosida yanada samarali amalga oshishi shu kungacha bu borada amalga oshirilayotgan ilmiy-amaliy tadqiqotlar negizida aks etmoqda.

Imkoniyati cheklangan bolalarni inklyuziv ta'lim olishida asosiy narsa tengdoshlari bilan birgalikda ta'lim va ijtimoiy tajribani egallashidir. Inklyuziv ta'lim samaradorligining asosiy mezonini bu - barcha yoshlarni, shu jumladan alohida ta'limga muhtoj bolalarni sotsializatsiya jarayoni va madaniy ongini oshirish, hamda ijtimoiy faolligini rivojlantirishdir. Maxsus o'quv sharoitlarini yaratish, ularni amaliyotga joriy etish, inklyuziv ta'lim jarayoni muhim ustuvorlikni talab etib, imkoniyati cheklangan bolalarni, nogironlik xususiyatlaridan kelib chiqqan holda o'qitish lozimligini taqozo etadi. Bunda asosan ta'lim berish uchun zaruriy uchun o'quv dastur va o'quv-uslubiy rejalar zamon talabiga muvofiq ishlab chiqilgan bo'lishi va shuningdek, pedagogik ta'lim innovatsion klasteri doirasida amaliyotga joriy etilishi lozim.

Bu jarayon, an'anaviy ta'limdan farqli ularoq, ilmiy gepotezaga asoslangan modelni ishlab chiqish va muvofiqlashtirilgan holda amalga oshirish negizida qurilishi, bugungi kunda inklyuziv ta'limni tashkil etish yuzasidan olib borilayotgan davlat va jamiyat talablariga mos keladi. Shu nuqtai nazardan imkoniyati cheklangan bolalar uchun inklyuziv ta'lim klaster modelini ishlab chiqish va joriy etish zarur. Bu esa zamonaviy ta'lim paradegmasini taqozo etadi. Ushbu paradigma dunyoni istalgan nuqtasida mavjud bo'lgan ta'lim jarayonida ishtirok etish va istalgan ish joyida faoliyat olib borish, har qanaqa holatda uzluksiz ta'limning asosiy maqsadiga erishishga qaratilgan bo'lmog'i lozim. Buni amalga oshirish mexanizmi pedagogik innovatsion ta'lim klaster sharoitida yuzaga chiqarilishi mumkin.

Imkoniyati cheklangan bolalarning o'z-o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Bu esa korreksion pedagogik ishni samarali va osonroq kechishini ta'minlaydi. Shunday qilib, klaster - bu bitta faoliyat sohasi bo'yicha birlashtirilgan va bir-birini to'ldiradigan hududiy, hamda o'zaro manfaatdor korxonalar va tashkilotlar majmuasidir. Ta'lim klasterining asosiy farqi uning ishtirokchilari tarkibida ta'lim muassasalarini yetakchi rolda emas, balki klaster faoliyati natijasi bo'lgan o'ziga xos (ta'lim xizmati, o'quv jarayoni va kadr) mahsulot sifatidadir. Ta'lim klasterida asosiy mahsulot ta'lim xizmatlari hisoblanadi. Shu bilan birga, ta'lim klasteri turli darajadagi va mutaxassislikdagi ko'plab ta'lim muassasalarini o'z ichiga oladi. Biroq, sanoat va ta'lim klasterlarini ajratish nafaqat akademik qiziqish, balki amaliy g'oyadir. Agar klaster ta'lim muassasalar ishtirokidagi tarmoq klasteri sifatida qaralsa, u holda klaster korxonalarida xodimlarning bilim darajasini oshirish vazifalari, boshqaruvni ustuvor vazifalari qatoriga kiradi. Bunda, korxonalar tomonidan ilmiy-tadqiqot ishlariga so'rovni shakllantirish, ta'lim muassasalaridagi ilmiy potensial orqali mavjud ishlanma va texnologiyalarni tijorat jihatdan muvaffaqiyatli mahsulotga aylantirish vazifalari va boshqalarni o'z ichiga oladi. Klaster tizimi va uning maqsadi inklyuziv ta'lim mazmuniga singdirilsa, maxsus ehtiyojli bolalar uchun tashkil etilayotgan ta'lim sifati o'z samaradorligiga erishadi.

Imkoniyati cheklangan bolalarni zamonaviy ta'lim dastur va xizmatlaridan foydalanish imkoniyatini yuzaga chiqaradi. Shuningdek, imkoniyati cheklangan bolalarni o'ziga bo'lgan ishonchini oshirib, tengdoshlari bilan birgalikda mavjud qobiliyatlarini namoyon etish uchun zaruriy sharoitlarni ta'minlaydi. O'qish va o'zlashtirishga bo'lgan qiziqishini oshirib,

hayotning faol a'zosiga aylantiradi. Bu esa har bir jamiyat uchun muhim ijobiy yutuq bo'lib, ijtimoiy psixologik muhitni yanada yaxshilashga, qolaversa barqarorlashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Кобилова Ш.Х. Инклюзив таълимда психологик-педагогик фаолият мувофиқлиги ҳамда унинг истиқболлари // Эуропеан Жоурнал оф Интердисциплинарй Ресерч анд Девелопмент, импастфа стор 7.955, ИССН: 2720-5746 Волуме.Но.9.Новембер–2022.-Б.40–46 (Импаст Фастор 7.955)
2. Кобилова Ш.Х. Инклюзив таълим муҳитини яратишда педагогик таълим инновацион кластерининг роли / Инклюзив таълимнинг долзарб масалалари: муаммо ва уларнинг ечимлари мавзусидаги республика илмий-амалий конференция. Тошкент 2022-йил 5-декабр 233-235 б.
3. Кобилова Ш.Х. Инклюзив таълим муҳитида ўқувчиларни хавфсиз ҳаётга ундаш мотивини ривожлантириш / “Таълим тизимида янги методикалар ва улардан фойдаланишнинг амалий асослари” мавзусидаги республика илмий-амалий конференция материаллари 2023 йил 25 апрел. –Б.232-235
4. Кобилова Ш.Х. Имконияти чекланган ўқувчиларда хавфсиз ҳаёт кўникмасини шакллантириш / “Махsus pedagogika: muaommo va yechimlar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari 21-aprel 2023-yil.- B. 141-143
5. Kobilova Sh.X. Inklyuziv ta'lim jarayoniga ilmiy pedagogik yondashuv / “Pedagogik ta'lim, innovatsion g'oyalar va texnologiyalarning ilmiy-nazariy asoslarini yaratish va uni amaliyotga joriy etish” Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiyasi 2023-yil, 15-iyun. - B.566-568
6. Kobilova Sh.X. Inklyuziv ta'limda imkoniyati cheklangan o'quvchilar hayot xavfsizligini ta'minlashning shart-sharoitlari / «Тенденции развития образования и педагогики». Москва -2023: материалы международной научно-практической (6-7 июля 2023г., Москва) Отв. ред. Зарайский А.А. – Издательство СПМ «Академия Просвещения», Москва 2023. –С.156-163
7. Кобилова Ш.Х. Инклюзив таълимдаги интеграцион жараён хавфсиз ҳаёт муҳитини барқарорлаштириш омили сифатида / Рол науки в развитии современного общества: материалы международной научно-практической конференции (31 января 2023г., Омск) Отв. ред. Морозов С.А. – Издательство СПМ «Академия Науки», Омск.- 2023-С.130-136.

